

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

LITERATUUROVERZICHT.

In making observations, one is hampered by the fact that association with man has always been ruinous to the morals of animals; the wild goose is a most exemplary bird; the tame goose is little better than the dog (Seton Thompson).

Contact with man generally serves to dull the native wit of an animal, and reduce him to a creature of habit and dependence. W. LONG.

Had ik een tijd geleden het genoegen, de aandacht te kunnen vestigen op het mooie boek van Dr. Dekker: *Lebensrätsel*, hetwelk de heele cellenmaatschappij en het weefselsamenstel van het menschelijk lichaam voor ons hersenleven laat functioneeren, en de rampen beschrijft die deze maatschappij kunnen treffen; maar ook nagaat, hoe zij zich daartegen weet te beschermen of te verdedigen, — thans is in denzelfden trant en bij denzelfden uitgever verschenen een complementair deel, dat dien mensch in de omgevende natuur plaatst en de voor- en nadeelen van verschillende natuur- en levensverhoudingen nagaat. Zeer juist heet het dan ook: *Natur und Mensch: der Mensch in Beziehung zu den Naturkräften, biologisch und hygienisch dargestellt, von Dr. Roland Stuttgart Moritz* f 1.65. Ik heb dit voortreffelijke boek, evenals het eerste, met klimmende belangstelling gelezen en beveel het ten zeerste een iedereen aan.

Voor eerste beginners in het waarnemen van vogels is er een uitstekend boekje verschenen getiteld: *Anleitung zur Beobachtung der Vogelwelt von G. Zimmer* 1.25 M. 1910. Ik ken op dit gebied geen enkel beter boekje, zelfs geen enkele even goede gids. Het bespreekt letterlijk alles wat te pas komt en kan komen, en doet dit op werkelijk voortreffelijke wijze; het ziet er tevens aardig uit en is goed geïllustreerd.

Iets dat door ons nagevolgd moest worden schrijft *Alex Bau* in: *Zeitschrift für Oologie und Ornithologie*, n.l. dat hij kunstmatige nesten voor roofvogels maakte, en wel terstond met succes: er werd er een door een wespenbuizerd en twee door de gewone buizerd aangenomen. Dat is beter dan onze couranten-berichten: »Heden had een jager het geluk (!!) een valk (of arend) te schieten!« (Een bericht, dat helaas elk jaar terugkeert.)

Nu in boekwinkels de mooie met de hand gekleurde platen van de Japansche vogelschilders als Hokusai, Hiroshige etc. kunnen gekocht worden zal menigeen ook met plezier lezen in de *Ornithologische Monatsschrift* van Augustus 1910 over »*Watanabe als Vogelmaler*« von Hoffmann. In het jaarboekje van dit jaar van de *Nederl. Ornithologische Vereeniging* gaf Mr. Snauckaert v. Schaumburg een literatuuroverzicht over de Ornithologie van de Canarische eilanden achter zijn bespreking daarover. Hij schijnt echter niet te kennen het mooie en met in 't wild genomen photo's (92 in aantal) prachtig geïllustreerde werk van H. Harris, getiteld: *Essays and photographs: Some birds of the Canary islands and South-Africa*. London, Porter 1901 f 14.40. Genoemde ornitholoog heeft op veler verzoek dit prachtige boek samengesteld naar aanleiding van zijn verblijf van een half jaar op de Canarische eilanden en een half jaar in Zuid-Afrika. Uit eigen ervaring kan ik dit boek aanbevelen.

Om nog even bij eiland-ornithologie te blijven noem ik hier het reeds eenige jaren in mijn bezit zijnde werk van Nicoll: *Three voyages of a naturalist, being an account of many little known islands in three oceans, visited by the »Valhalla« 1908* (56 photo-platen) f 5.25.

Fransche werken over Biologie verschijnen er niet veel; thans echter is: *La matière vivante et la vie, par Alb. Jacquemin* 3 f 1.75 1910, verschenen; een zoover ik reeds door het te lezen heb kunnen oordeelen, zeer interessant geschreven, van zelfstandigen kijk getuigend boek, hetwelk de begrippen scherp weet te omlijnen en sterk accentueert. Dat Roosevelt voor 18 sh. zijn »*African Game Trails*« geïllustreerd uitgaf, eenige maanden geleden, kan ons slechts matig interesseeren, na al wat er op dit gebied nu reeds bestaat.

The home-life of the spoonbill, the stork and some herons, photographed and described by B. Beetham met 32 photo-platen voor 5 Sh., Witherby London, is een tweede deel van de serie, waarvan »*the home-life of a golden eagle*« het eerste was. De illustraties zijn prachtig en dit is ook het hoofdoel van die serie.

Het tijdschrift »*Natura*« gaf uit het boekje van Francé: *Denkmäler der Natur*, dat het eerste is van de 5 cadeaux bij dit tijdschrift. Genoemd tijdschrift wordt nog steeds beter en tot nog toe zijn de boeken, die men er bij krijgt zéér de moeite van het lezen waard. Het genoemde van Francé behandelt de volgende hoofdstukken: *Untergehende Landschaften*, die aussterbenden Orchideen, der Karst, die Donauauen, die Benediktenwand. Alles is rijk geïllustreerd. Zijn beschouwingen over den bouw van de Orchideeën-bloem vond ik uiterst belangwekkend. Hij geeft ook aan, dat deze bouw geen langzame aanpassing aan insectenbestuiving

kàn zijn: Wir verstehen hier vor allem das, warum in diesen Wunderwerk alles just so sein muss, wie es ist. Sonst könnte es nicht funktionieren. Wenn Farbe oder Staubbeutel nur um einen Millimeter anderswo stünden als sie stehen, würden die Frauenschuhe aussterben müssen. Darum könnte diese Maschine nicht erst langsam aus zufälligen Anfängen vervollkommenet werden, sondern sie musste eines Tags fertig, funktionsfähig, also so sinnvoll wie heute hervorgetreten sein aus der Pflanze, eben an jenem Tage, da die erste Orchidee blühte." Een zeer interessante overpeinzing staat ook op pag. 19: »Selbst wer philosophisch so kühn sein wollte wie Fechner und Lasswitz, und der Pflanze ein »bewusstes Wollen« zuschreiben würde, wozu, wie ich ausdrücklich hervorheben möchte, meiner Ueberzeugung nach, keine genügenden Stützpunkte da sind, dem bleiben die Blütenanpassungen nicht weniger verschleiert, wie dem starren Anhänger der alten mechanischen Lehre, der »Sinn« aus dem sinnlosen Walten physikalisch-chemischer Gesetze errechnen zu können glaubt. Denn nach wie vor unbegreiflich bleibt zu mindestens die Tatsache, dass die Pflanze als *Einheit handelt einer zu erwartenden Geschichtsreihe gegenüber, über die sie niemals Erfahrungen haben konnte, weil sie nicht eintreten würde, wenn die Sinnvollen Mechanismen, die wir zu erklären haben, nicht schon bereitstünden vor ihrer Funktion.*

Francé is tegen de »Insectenmimikry« (zie p. 22 onder) en op pag 26 zegt hij: »Es hat also diese honiglose und auch nicht duftende Blume mit ihrer Maskerade das eine erreicht: ihre natürlichen Bestäuber sind von ihr abgeschreckt und bleiben aus. Hier sind schädlich gewordene Anpassungen, denn das Ausbleiben der Fremdenbestäubung ist auf die Dauer schädlich« En op pag. 28, heet het: »Die ganze Blütenmystik der Fliegenblume zerflattert bei solchen vergleichenden Studien wenigstens insofern, als man mit grosser Wahrscheinlichkeit sagen kann, die Insektenform dieser Blume sei »absichtslos« zu stande gekommen. Dass sich viele Insekten davon ebenso täuschen liessen, wie noch jetzt die meisten Naturforscher, ist freilich eine andere Sache.«

De beschrijving over de »Karst«, is zeer boeiend. Ook geeft hij daarin aan, hoe die aardvorming, hoe schoon ook, toch een door de mensch verwoest stuk aarde is, en hoe dáárdoor die angstwekkende Borastormen ontstaan.

Iets moois voor 1911 geeft Kunstdruckerei Otto von Mauderode te Tilsit uit: Die Tierwelt im Abreiss-Kalender.

Dordrecht.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

Van kraaien, reigers en muizen. — In de laatste afleveringen van *D. L. N.* is het een en ander verteld over kraaien; misschien stelt u wel belang in de volgende vermakelijke kraaien-geschiedenis. Maandagmorgen kwam ik per fiets voorbij het buitenvverblijf »Het Hof« te Andel. Daar was het in de toppen van de hooge eiken en iepen een drukte van belang. De voor enkele weken teruggekeerde reigers waren ijverig aan het opknappen van de oude nesten. In een van de hoogste toppen zat een reiger-paar met de lange halzen tegen elkaar de hoogte in te staren. Een klein eindje verder zaten in enkele lagere boomen een groote massa kraaien te genieten van den mooien morgen. Plotseling kregen zij het paartje in de gaten en wat deden ze nu? Ze gingen heel deftig het stelletje een serenade brengen.

Eensklaps vlogen alle op en gingen, het waren er misschien wel 200, in groote kringen, voortdurend zoo luid mogelijk roepend, vlak boven en om het tweetal vliegen. Onophoudelijk werd de troep nog versterkt door kameraden, die van de omliggende akkers toesnelden om deel te nemen aan de grap. Zelfs een troepje spreuwen voegde zich bij de muzikanten en ook een viertal eksters gaven door een luid geschater en voortdurend wippen en slaan met staart en vleugels blijk, dat zij ook van de partij waren. Het is te begrijpen, dat dat alles bij elkander een oorverdoovend geschreeuw gaf. Nadat dit zoo een poosje geduurd had, zou de grap nog mooier worden.

Een der zwartrokken vloog schuin naar boven, wierp zich met een fermem vleugelslag om en liet zich toen, in een prachtige boog naar beneden zeilen, rakelings langs de koppen der reigers die kalmpjes bleven zitten, om daarop aan de andere zijde weer omhoog te stijgen. Nauwelijks hadden de andere kraaien dit gezien of een groot aantal begon hetzelfde te doen; van alle kanten zeilden ze in prachtige bogen langs de reigers. Nadat deze serenade zoo enkele minuten geduurd had, verminderde het aantal deelnemers gaandeweg en spoedig zaten alle weer in dezelfde boomen. Het viel mij op, dat geen enkele van de reigers, er zaten er wel vijftig in de onmiddellijke nabijheid, zich ook maar het minst aan het lawaai stoorde. Geen enkele deed moeite, om de levenmakers weg te jagen. Ik stapte weer op, maar nog geen vijf minuten verder hoorde ik weder een luid spektakel. Ik keek om, het spelletje was opnieuw aan den gang. Over gebrek aan belangstelling gedurende hun wittebroodsweken behoeven onze reigers dus waarlijk niet te klagen. Nooit had ik kunnen denken, dat die zwartrokken zoo humoristisch aangelegd waren.